ISSN - 3139 - 9940 (ONLINE)
ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ।। ପ୍ରଥମ ଅର୍ଘ୍ୟ । ଏପ୍ରିଲ - ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୨୬
Volume No -01 । Issue No - 01 । April - September 2026
ଷାଣ୍ମାସିକ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟଧର୍ମୀ ଗବେଷଣାତ୍ମକ ପତ୍ରିକା

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକର ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ: ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର

ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର ଭୋଇ
ଅଧ୍ୟାପକ , ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ସ୍ମାରକ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଜଗତସିଂହପୁର
DOI - https://doi.org/10.5281/zenodo.23350707

ସାରାଂଶ

ଲୋକସାହିତ୍ୟ ହିଁ ଲୋକଜୀବନର କଳାତ୍ମକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ କହିଲେ ଲୋକଙ୍କ ଦୈନନ୍ଦିନ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଦଲିଲ୍ ହେଉଛି ଲୋକସାହିତ୍ୟ । ଲୋକଗୀତ, ଲୋକକାହାଣୀ, ଲୋକନାଟକ, ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଲୋକାଚାର ଇତ୍ୟାଦି ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଭୌଗୋଳିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ପୂର୍ବ, ପଶ୍ଚିମ, ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶା ଭାବରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ। କହିବାକୁ ଗଲେ ଏ ପ୍ରକାର ବିଭାଜନ ପାଇଁ ଭୌଗୋଳିକ ସ୍ଥିତି ଅପେକ୍ଷା ସାଂସ୍କୃତିକ ବିବିଧତା ହିଁ ଦାୟୀ। ସେ ଦିଗରୁ ବିଚାର କଲେ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲା ତାହାର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିଜର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବଜାୟ ରଖିଛି। ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଅବଦାନ ଯଥେଷ୍ଟ। ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ, ରାଧା ପ୍ରେମଲୀଳା, ବାଘନାଟ, ସଖୀନାଟ, କେଳାକେଳୁଣୀ ନାଟ, ଦଣ୍ଡ ନାଟ, କୃଷ୍ଣ ଲୀଳା, ଭାରତ ଲୀଳା (ଦୁଆରୀ ନାଟ) ଦାସକାଠିଆ, ଉଣ କୋଇଲା ନାଟକଗୁଡ଼ିକ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନାଟକ ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କଳାକାର ନିଜର ଅଧ୍ୟବସାୟ ଫଳରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ନିକଟ ଅତୀତରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ପାଇଁ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ମହାନ ଅଭିନେତାଙ୍କ କଳାକାର ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କରେ ତର୍ଜମା କରିବା ହିଁ ଉକ୍ତ ଆଲେଖ୍ୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ମୂଳଶବ୍ଦ - ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର, ବୋମକେଇ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ, ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ।

ଲୋକନାଟକ ଲୋକଜୀବନର ଏକ କଳାତ୍ମକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି। ଏହାଦ୍ୱାରା ଲୋକଧାରାର ସ୍ୱରୂପ ତଥା କଳାତ୍ମକ ଅଭିରୁଚିକୁ ଜାଣିହୁଏ। ଭୌଗୋଳିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ପୂର୍ବ, ପଶ୍ଚିମ, ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶା ଭାବରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ। କହିବାକୁ ଗଲେ ଏ ପ୍ରକାର ବିଭାଜନ ପାଇଁ ଭୂଗୋଳ ଅପେକ୍ଷା ସାଂସ୍କୃତିକ ବିବିଧତା ହିଁ ଦାୟୀ। ସେପରି ଦିଗରୁ ବିଚାର କଲେ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲା ତାହାର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ନିଜର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବଜାୟ ରଖିଛି। ସେ ଆଧାରରେ ଏ ଭୂମିରେ ରୀତି ସାହିତ୍ୟ ତାହାର କାୟା ବିସ୍ତାର କରିଥିଲା। ମଧ୍ୟଯୁଗର ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ସାହିତ୍ୟିକ ଗୁଣ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସାଂସ୍କୃତିକ ଐତିହ୍ୟଗତ ଇତିହାସକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରେ। ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ଅବିଭକ୍ତ ଗଞ୍ଜାମ କେବଳ ବିଦଗ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ପରିଚିତ ଥିଲା ତାହା ନୁହେଁ, ଏହାର ଏକ ସୁଦୀର୍ଘ ଓ ଶକ୍ତ ଲୋକନାଟକ ପରମ୍ପରା ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିଛି । ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ, ରାଧା ପ୍ରେମଲୀଳା, ବାଘନାଟ, ସଖୀନାଟ, କେଳାକେଳୁଣୀ ନାଟ, ଦଣ୍ଡ ନାଟ, କୃଷ୍ଣ ଲୀଳା, ଭାରତ ଲୀଳା (ଦୁଆରୀ ନାଟ) ଦାସକାଠିଆ, ଉଣ କୋଇଲା ନାଟକଗୁଡ଼ିକ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା।

ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଭିନୀତ ହେଉଥିବା ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ଜଳନ୍ତର ରାଜା ରାମକୃଷ୍ଣ ଛୋଟରାୟଙ୍କ ନାମରେ ଭଣିତା ହୋଇଛି। ମାତ୍ର ଏହାର ରଚୟିତା ସେ ନିଜେ କି ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଲେଖାଇ ନିଜ ନାମରେ ଭଣତି କରିବା ପାଇଁ କହିଛନ୍ତି ତାହାର ଲିଖିତ ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ। ଏ ନାଟକର ରଚନା ସମ୍ପର୍କରେ ବିଭିନ୍ନ କାହାଣୀ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ। କେହି କେହି ଏହାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥଳ ଜଳନ୍ତର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଇଚ୍ଛାପୁର କହୁଥିବା ବେଳେ, କେହି କେହି ଏହାର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥଳକୁ ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଅନ୍ତର୍ଗତ ତରଳାଗଡ଼ା ବୋଲି ଚିହ୍ନିତ କରନ୍ତି। ସେ ଯାହା ହେଉ ବିଭିନ୍ନ କାହାଣୀ ଅନୁସାରେ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ନାଟକ ପ୍ରଥମେ ତେଲୁଗୁ ଭାଷାରେ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା। ସାତ ଜଣ ପଣ୍ଡିତ କିମ୍ବା ଗୌରହରି ପରିଚ୍ଛାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଆରେ ରଚନା କରାଯାଇ, ଜଳନ୍ତର ରାଜା ରାମକୃଷ୍ଣ ଛୋଟରାୟଙ୍କ ନାମରେ ଭଣତି ହୋଇଛି । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସଙ୍କ ମତାମତକୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇ ପାରେ, " ଜଳନ୍ତର ରାଜା ରାମକୃଷ୍ଣ ଛୋଟରାୟଙ୍କ ଊନବିଂଶ ଶତକରେ ରଚନା କରନ୍ତି 'ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ' । ନାଟକ ନାମଧାରୀ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଯଥାର୍ଥତଃ ଏହା ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ଏକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଗଣନାଟ୍ୟ। ଲୋକନାଟ୍ୟ ସହିତ ବିଦଗ୍ଧ ନାଟ୍ୟ ଶୈଳୀର ସମନ୍ୱୟରେ ଏହାର ରଚନା । କେତେକ ସମାଲୋଚକ କବି ଗୌରହରି ପରିଚ୍ଛାଙ୍କୁ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚୟିତା ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି। ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟ ସତ୍ୟ ହୋଇପାରେ, ମାତ୍ର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁମାନ ଭିତ୍ତିକ।"

ନାଟକରେ ଦିତିଙ୍କର ପୁତ୍ର ହିରଣାକ୍ଷ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିହତ ହେବା ପରେ ମାତାଙ୍କଠାରୁ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ନେଇ ଭ୍ରାତୃହନ୍ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ପାଇଁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମନ୍ଦର ପର୍ବତକୁ ଯାଇଛନ୍ତି। ସେଠାରୁ ଅମରତ୍ୱ ବର ଲାଭ କରି ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ମାରିବା ପାଇଁ ଦୂତ ପ୍ରେରଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ ପୁତ୍ର ପ୍ରହ୍ଲାଦକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଯୋଜନା କରି ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି। ସର୍ବାଦୌ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରି ଚାଲିଛନ୍ତି। ଶେଷରେ ବିଷ୍ଣୁ ନରକେଶରୀ ରୂପରେ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ବିନାଶ କରିଛନ୍ତି। ବିଶେଷତଃ ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ୧୩-୧୪ ଦିନ ଧରି ମଞ୍ଚସ୍ଥ ହୁଏ। ବିଭିନ୍ନ ରାଗରାଗିଣୀ, ସଂସ୍କୃତ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଶ୍ଳୋକଯୁକ୍ତ ଛନ୍ଦରେ ଏହାକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଏ।

ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି ନାଟକ କେବଳ ଓଡ଼ିଶା ଭିତରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ। ଏହା ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିନୀତ ହୋଇ ପ୍ରଶଂସା ସାଉଁଟିଛି। ଅନେକ କଳାକାର ରାଜ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ପୁରସ୍କୃତ ହେବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି। ଚଳିତ ବର୍ଷ ଜୁନ୍ ମାସରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ପ୍ରତି ସମର୍ପିତ ଥିବା ଜଣେ ବର୍ଷିୟାନ୍

କଳାକାର ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର ଭାରତ ସରକାରଦ୍ୱାରା 'ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ' ସମ୍ମାନରେ ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଛନ୍ତି। ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ରଙ୍କ ନାଟ୍ୟ ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା ହିଁ ଉକ୍ତ ଆଲେଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ।

ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ରଙ୍କ ଶୈଶବ:-

ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର ୧୯୨୭ ମସିହା ଜୁଲାଇ ୦୭ ତାରିଖ ଦିନ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଦିଗପହଣ୍ଡି ନିକଟସ୍ଥ ବମକେଇ ଗ୍ରାମରେ ଏକ ସାଧାରଣ କୃଷକ ପରିବାରରେ ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇଥିଲେ। । ତାଙ୍କ ପିତା ଓ ମାତାଙ୍କ ନାଁ ଯଥାକ୍ରମେ:- ସୁରୁ ପାତ୍ର ଓ ବାଙ୍ଗାରୀ ପାତ୍ର। ସାଧାରଣ ଭାବରେ ସେ ଜଣେ ଚଞ୍ଚଳ ସ୍ୱଭାବର ଥିଲେ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି। ସେ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ତାହା ପରେ ଆଉ ସେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଏରୁଣ୍ଡି ମାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି। ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ବିଭିନ୍ନ ନାଟକ ତଥା ପ୍ରଦର୍ଶନ କଳା ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଦୁର୍ବଳତା ରହିଥିଲା। ଗାଁରେ କିମ୍ବା ଆଖପାଖ ଗାଁରେ ହେଉଥିବା ନାଟକ ଦେଖିବା ପାଇଁ ସର୍ବାଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହୁଥିଲେ। କୃଷକ ପରିବାରର ସନ୍ତାନ ହିସାବରେ ବାପାମାଆଙ୍କୁ ତାଙ୍କ କୌଳିକ ବୃତ୍ତିରେ ସହଯୋଗ କରିବା ସହ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ଅଭିନୟ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଥିଲେ। ବାଲ୍ୟ ସମୟରେ ହିଁ ଏ ନାଟକର କୌଶଳ ଶିକ୍ଷା କରିବାରେ ସଫଳ ହେବା ସହ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅଭିନେତା ହୋଇପାରିଥିଲେ। ପ୍ରାଥମିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁଙ୍କ ମହାରାଣୀ ଲୀଳାବତୀ ବା କାୟାଧୁ ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକର ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି।

ସୁଯୋଗ୍ୟ ଶିଷ୍ୟ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର:-

ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପାତ୍ର ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକର ଜଣେ ଅସାଧାରଣ ଦର୍ଶକ ହେବା ସହ ନିରୀକ୍ଷଣ କରି କିଛି ମାତ୍ରାରେ ଅଭିନୟ କଳା କୌଶଳକୁ ନିଜ ଅକ୍ତିଆରକୁ ଆଣିପାରିଥିଲେ। ତଥାପି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସମୟରେ ସେ ନିଜ ଗାଁ ବମକେଇର ନାଟ୍ୟ ଗୁରୁ କୋରା ପାତ୍ରଙ୍କଠାରୁ ନାଟକ ତଥା ଅଭିନୟ ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ। ତା' ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ମଙ୍ଗଳପୁର ଗ୍ରାମର ତ୍ରିନାଥ ପ୍ରଧାନ ଓ ରଘୁନାଥପୁର ଗ୍ରାମର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶତପଥୀଙ୍କୁ ଗୁରୁ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ। ସେ ନିଜ କଣ୍ଠକୁ ଶାଣିତ କରିବା ପାଇଁ ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶରେ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ପାହାନ୍ତିଆ ସମୟରେ ପୋଖରୀ ପାଣି ଭିତରକୁ ପଶି ଗୀତର ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥିଲେ। ଏଥିରେ ତ୍ରୁଟି ବିଚ୍ୟୁତି ହେଲେ ଗୁରୁଙ୍କ ଠାରୁ ଶାରୀରିକ ଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ପାଉଥିଲେ। ଏହାକୁ ବିନା କ୍ଳେଶରେ ସାଦରେ ସେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଉଥିଲେ।

ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ରଙ୍କ ନୃସିଂହ ଭକ୍ତି ଓ ଦେଉଳ ତୋଳା :-

ଆମେ ସବୁବେଳେ ଶୁଣୁ ଯେ ରାଜାମାନେ ତାଙ୍କ ରାଜୁତି ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମନ୍ଦିର ତୋଳିଥାନ୍ତି। ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ମନ୍ଦିର ତିଆରି କରିବା ଖବର ପ୍ରାୟତଃ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ। ମାତ୍ର ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର ଦିଗପହଣ୍ଡିର ଅନତିଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଶୁଣ୍ଡିପଦର୍ ଗାଁରେ ନିଜେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଏକ ନୃସିଂହ ମନ୍ଦିର ତୋଳାଇଛନ୍ତି। ଏହା ତାଙ୍କର ନୃସିଂହ ଭକ୍ତି ତଥା ଉପାସନାର ଫଳଶ୍ରୁତି । ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପାତ୍ର ଯେତେବେଳ ନିଜ ଗାଁ ବମକେଇରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ଶିଖାଉଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ନେଲେ ଯେ, ସେ ଆଜୀବନ ନିରାମିଷ ଭୋଜନ କରିବେ, କୌଣସି ପ୍ରକାର ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ନାହିଁ। ଗାଁ ପିଲାଙ୍କର ନାଟକ ପ୍ରତି ଅମନଯୋଗ ହେତୁ ସେ ଆଉ ନିଜ ଗାଁରେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କଲେ ନାହିଁ। ପରେ ଦିଗପହଣ୍ଡି ନିକଟସ୍ଥ ଶୁଣ୍ଡିପଦର ଗାଁର ନାଟ୍ୟ ପ୍ରେମୀ ଯୁବକଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ଶୁଣ୍ଡିପଦରରେ ଅଭିନୟ ଶିଖାଇଲେ। ସେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏଯାବତ୍ ତାଙ୍କୁ ନାନା ପ୍ରକାର ପାରିବାରିକ, ଆର୍ଥିକ ସମସ୍ୟା କବଳିତ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ନାଟକ ପ୍ରତି ବିତୃଷ୍ଣା ଭାବ ନଆସିବା ପ୍ରଭୁ ନୃସିଂହଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ବୋଲି ମଣୁଥିଲେ। ପରେ ପରେ ସେ ପରମ ବୈଷ୍ଣବ ଭାବରେ ନୃସିଂହଙ୍କ ଭକ୍ତ ଭାବରେ ଜୀବନ ଚର୍ଯ୍ୟାକୁ ବଦଳେଇ ଦେଲେ। । ସେ ଦିନକୁ ଥରେ ଅନ୍ନ ଆହାର କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ। ଶୁଣ୍ଡିପଦରର ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କ ନାଟକ ପ୍ରତି ସମର୍ପଣ ଭାବ ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ତାଙ୍କୁ ବେଶ୍ ପ୍ରଭାବିତ କଲା। ଏ ଗାଁର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ବା ଗାଁ ମଝିରେ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଖାଲି ଜାଗା ଥିଲା ଏବଂ ମଝି ଦାଣ୍ଡ ହିଁ ଆଖଡ଼ାଶାଳ ପାଲଟି ଥିଲା। ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ରଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ସେ ଦାଣ୍ଡ ମଝିରେ ପ୍ରଭୁ ନୃସିଂହଙ୍କ ମନ୍ଦିର ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ। ଏଥିପାଇଁ ସେ ଶୁଣ୍ଡିପଦର୍ ଗ୍ରାମର ଶିଷ୍ୟ ଓ ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ ଏବଂ ତାହା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ମଧ ପସନ୍ଦ ଆସିଲା। ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପାତ୍ର ମନ୍ଦିର ତିଆରି ପାଇଁ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସମୟରେ ନିଜ ଘର ତିଆରି ପାଇଁ ରଖିଥିବା ଦେଢ଼ ଲକ୍ଷ ମାଟି ଇଟା ପ୍ରଦାନ କଲେ। ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନରୁ ଆୟ ଅର୍ଥରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହ ଶ୍ରମିକ ଭାବେ ନିଜେ ମଧ ମନ୍ଦିର ତିଆରି ପାଇଁ ବାଲିଗୋଡ଼ି ମାଟି ବୋହିବା କାମ କରିଛନ୍ତି। ମନ୍ଦିରଟି ୧୯୯୧ ମସିହାରେ ସମାପ୍ତ ହେଲା।

ଅସାଧାରଣ ଦର୍ଶକ ଭାବରେ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପାତ୍ର:-

ଆଗରୁ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସେ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଘର ଲୋକଙ୍କୁ ନଜଣାଇ ରାତ୍ରି ସମୟରେ ପଡ଼ୋଶୀ ଗାଁମାନଙ୍କରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ନାଟକ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଯାଉଥିଲେ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ନିଜେ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ପ୍ରବୀଣ କଳାକାର ତଥା ଅଭିନେତା ହେବା ପରେ ମଧ ଅନ୍ୟ କଳାକାରଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅଭିନୀତ ନାଟକ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆଗଭର ହୁଅନ୍ତି। ସେ କହନ୍ତି ନିଜେ ଅଭିନୟ କରୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ ନାଟକ ପରିସମାପ୍ତି ହେବାକ୍ଷଣି ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ ହେଉଥିବା ନାଟକ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଯାଆନ୍ତି। ସେଠାକାର ନାଟକ ତାଙ୍କୁ ପସନ୍ଦ ଆସିଲେ ମେଡାଲ୍(ଖୁସିରେ କଳାକାରକୁ ଦର୍ଶକମାନେ ଦେଉଥିବା ଟଙ୍କା) ମାରନ୍ତି। ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅଭିନେତା ଭାବରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଟିକେ ହେଲେ ଆତ୍ମବଡ଼ିମା ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ। ଅନ୍ୟ ଅଭିନେତାଠାରୁ ଅନେକ ସମୟରେ ସେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରନ୍ତି। ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ, ଜଣେ ଅଭିନେତା ନିଜର ଭୁଲ୍ ଜାଣିବା ଅନେକ ସମୟରେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସେ ଅନ୍ୟ ଅଭିନେତାର ଅଭିନୟ ଦେଖିଲେ ଭୁଲକୁ ଧରି ପାରେ ଓ ସଂଶୋଧନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଏ। (ପାତ୍ର)

ପ୍ରଶାସନର ଅଦୂରଦର୍ଶିତା ଓ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ରଙ୍କ ଅସହାୟତା :-

ସଙ୍ଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ମିଳିବାପରେ ସେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଭତ୍ତା ସ୍ୱରୂପ ମାସକୁ ୪୦୦୦ ଟଙ୍କା ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ। କାରଣ ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କୁ ୬୦ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରମ କରିସାରିଥିଲା। ମାତ୍ର ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେବ ସେ ଭତ୍ତା ତାଙ୍କୁ ମିଳୁ ନାହିଁ। ସେ ସମସ୍ୟାକୁ ପ୍ରଶାସନର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକାଧିକ ବାର ଜୀବିତ ଥିବାର ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଦେଇ ଆସୁଛନ୍ତି। ଯାହା ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କଳାକାର ପାଇଁ ବିଡ଼ମ୍ବନାର ବିଷୟ। ପ୍ରଶାସନର ଅସଚେତନତା ତଥା ଖିଆଲି ମନୋଭାବ ଯୋଗୁଁ ଏସବୁ ଘଟିଥାଇପାରେ। ଯାହାବି ହେଉ ଏହା ସମ୍ପର୍କରେ

ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରତିନିଧି ସହ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀ ଏ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ସଚେତନ ହେଲେ ଜଣେ କଳାକାରର ଦୁଃଖ ଓ କ୍ଷୋଭ ଲାଘବ ହେବା ସହ କଳା ପ୍ରତି ସକରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ନ୍ତା।

ଗୁରୁ ଭାବରେ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପାତ୍ର:-

ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର ଗୁରୁ ଭାବରେ ଅନେକ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ ଅଭିନୟ କଳା ଶିଖାଉଥିଲେ ଓ ଶିଖାଉଛନ୍ତି ମଧ୍ୟ। ତାଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଥିବା ଅନେକ ଛାତ୍ର ରାଜ୍ୟ ତଥା ଜାତୀୟସ୍ତରରେ ବିଶିଷ୍ଟ ସମ୍ମାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି। ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୃନ୍ଦାବନ ଜେନା, ଦଣ୍ଡପାଣି ପାତ୍ର (ନିଜ ବଡ଼ପୁଅ) ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜ ଅଭିନୟ କଳା ପାଇଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି। ବୃନ୍ଦାବନ ଜେନା, ସନ୍ତୋଷ ଜେନା (ବୃନ୍ଦାବନ ଜେନାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ/ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ରଙ୍କ ନାତି ଶିଷ୍ୟ) ଉଭୟେ ବିଶମିଲ୍ଲା ଖାଁ ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିଛନ୍ତି। ବିଶିଷ୍ଟ ଲୋକବାଦ୍ୟ ବାଦକ ଆଲୋକ ବିଷୋୟୀ ସିଧାସଳଖ ଭାବେ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ରଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ନହେଲେ ବି, ତାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ବିଶମିଲ୍ଲା ଖାଁ ପୁରସ୍କାର ପାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି।

ପୁରସ୍କାର ଓ ସମ୍ମାନ ପତ୍ର:-

ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର ଜଣେ ଦକ୍ଷ ଓ ପ୍ରବୀଣ ଅଭିନେତା ଭାବରେ ଅନେକ ରାଜ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟସ୍ତରର ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପୁରସ୍କୃତ ହେବା ସହ ଅନେକ ମଞ୍ଚରେ ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଛନ୍ତି। ନିମ୍ନରେ ତାହାର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା:-

୧- ସଙ୍ଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର - ୧୯୯୦
୨- ଓଡ଼ିଶା ସଙ୍ଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର - ୧୯୯୭
୩- ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଳା ସାଧକ ସମ୍ମାନ (ସର୍ବଭାରତୀୟ ନାଟ୍ୟ ପରିଷଦ ତରଫରୁ)୨୦୨୬
୪- ଭଜନ ସମ୍ରାଟ୍ ଭିକାରୀ ବଳ ସ୍ମୃତି ସମ୍ମାନ – ୨୦୨୫
୫- ଅରୁନ୍ଧତୀ ସମ୍ମାନ (ଅରୁନ୍ଧତୀ କଳା ସଂସଦ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ତରଫରୁ) - ୨୦୨୪
୬- ପ୍ରଗତି ଗୌରବ ସମ୍ମାନ - ୨୦୨୬
୭- ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ତାରିଣୀ ଚରଣ ପାତ୍ର ସମ୍ମାନ - ୨୦୨୫
୮- ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସମ୍ମାନ - ୨୦୨୬ ଜୁନ୍

ଏଯାବତ୍ ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ବିଭିନ୍ନ ସଭା ମଞ୍ଚ ଯଥା:- ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ବରିଷ୍ଠ କଳାକାର ସଂଘ, ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱର ଲୋକକଳା ସଂସ୍କୃତି ସଂଘ, ଖେମୁଣ୍ଡି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ବାର୍ଷିକୋତ୍ସବ, କଳାର ମହକୁମ୍ଭ ତଥା କଳାକାର ସମାବେଶ, ମା' ତାରା ତାରିଣୀ ମହୋତ୍ସବ, ଉତ୍କଳ ଆଶ୍ରମ ଶତବାର୍ଷିକୀ ସମାରୋହ, ଖେମୁଣ୍ଡି ଲୋକ ମହୋତ୍ସବ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୋକର୍ଣ୍ଣେଶ୍ୱର ନାଟ୍ୟ ପରିଷଦ, ବ୍ରହ୍ମପୁର ଆଦି ସ୍ଥାନରେ ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଛନ୍ତି।

ପରିଶେଷରେ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ, ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ସୀମାଞ୍ଚଳ ପାତ୍ର ନିଜକୁ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କଳାକାର ଭାବରେ ଗଢି ତୋଳିବା ପାଇଁ ଅନେକ ସଂଘର୍ଷ କରିଛନ୍ତି । କଳାକାର ତଥା ଅଭିନେତା ଭାବରେ ଅନେକ ସମୟରେ ସେ ଆର୍ଥିକ ସମସ୍ୟାକୁ ଦୂରୀଭୂତ କରିବା ପାଇଁ ନିଜ ପୈତୃକ ଜମିରୁ ପାଞ୍ଚ ଭରଣ ଜମି ବିକ୍ରି କରିଦେଇଛନ୍ତି । ବାସ୍ତବରେ ଯିଏ କଳାକୁ ଭଲପାଏ, ତାହାକୁ ଅନ୍ୟସବୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମୂଲ୍ୟହୀନ ମନେହୁଏ । କଳାକୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିବା ପାଇଁ ଜୀବନ ଓ ଯୌବନକୁ ମଧ୍ୟ ବାଜିରେ ଲଗେଇ ଦିଏ। ସେମିତି ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ହେଉଛନ୍ତି ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ପାତ୍ର ।

ସହାୟିକା :

୧) ମହାନ୍ତି, ବ୍ରଜମୋହନ, ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକନାଟକ(ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧ), ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ସ ଷ୍ଟୋର, କଟକ, ୧୯୯୮, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ
୨) ରଥ, କାର୍ତ୍ତିକ ଚନ୍ଦ୍ର, ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକନାଟ୍ୟ ପରମ୍ପରା, ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, କଟକ, ୨୦୦୧, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ
୩) ପାତ୍ର, ସୀମାଞ୍ଚଳ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାକ୍ଷତକାର, ୨୬ ଅଗଷ୍ଟ, ୨୦୨୬
୪) ବିଷୋୟୀ, ଆଲୋକ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାକ୍ଷତକାର, ୨୬ ଅଗଷ୍ଟ, ୨୦୨୬